

בשש

Problema Morale

1686 13

19.

Quid Homini natu-
raliter pro vita liceat,

16

MODERATORE

VIRO Praecellentissimo, Nobilissimoq;

DNO. M. SI. FRIDER.
WOLFFHARDTO,

Ampliff. Facult. Philos. Assessore

longe dignissimo,

*Dno. Patrono Fautore ac Praeceptore
suo omni observantia cultu et atem prosequendo,*

Specimine Academico disqvirendum.

exponet.,

hor. antemerid. in Audit. Major.

AUCTOR

M. JOHANNES JACOBUS
STOLTERFOHT,

Slesvvic. Holstat.

ANNO M DC LXXXVI. ad D. 24. Jul.

Prelo C. FINCELII.

Wittenberg

QVINTVS

LIBRVS

DE

NO

AD

DE

DE

M IOHANNES JACOBUS

DE

S. I.

Vid homini pro vita
naturaliter liceat, non con-
veniunt moralium Docto-
res. Quidam sentiunt vi-
tam omnibus modis defen-
di posse, etiam cum pericu-
lo, imo & jactura vitæ alie-
næ, juris esse concessivi, id
est, dici Juris Naturæ, ne-
gante magis, quam ajente

sensu, posseque in vasorem injustum occidi, non quia
mandatum, sed quia jure nullo prohibitum. In qua sen-
tentia deprehendimus Thom. quest. 64. a. 7. Ludovicum Mo-
linam de J. & J. Tom. 4. disp. 14. num. 1. Joh. de Lugo de J. & J.
disp. 10. sect. 7. num. 154. nec non Guilielm. Grotium de princip.
J. N. c. 7. quod vim vi repellere, omnia jura, omnesque
leges permittant. vid. Layman. Tom. 1. lib. 3. de Just. tract. 3.
part. 3. cap. 3. Alii defensionem istam juris naturalis Præ-
ceptivi esse volunt, atque hinc neque à Principe quidem,
nedum statuto aut consuetudine colligam posse volunt.
vid. Petr. Ant. de Petra de potestate Princ. c. 26. adeo, ut ab
ἀποχρησίας reatu absolvi nequeatis, qui, cum vitam
suam adversario eripere potuerit, temere sese truculen-
tissimis ejusdem sistat manibus, quod volunt B. D. Der-

scheus

ſcheus in Theol. Moral. diſp. XVII. quã non a deo. diu ſub Præſidio Magnif. Dn. D. Mayeri defendimus §. DC LXXIII. ſeqq. p. m. 273. Et Molina Tom. 4. Tractat. 3. diſput. 11. Et diſput. 13.

§. II.

Nonnulli exiſtimant, deſenſionem ſui ipſius per necem inſaſoris, certis tantum præceptam eſſe caſibus, ſi nempe ea conſideretur in relatione ad aliud, & reſpectus habeatur ad aliq̄vòd bonum, quòd per omiſſionem deſenſionis ſimul negligitur. Ut, ſi deſenſione noſtri bonum commune periclitetur, vel familiæ noſtræ præſidium eripiatur, vel aliud majus bonum intervertatur. Quã ratione neceſſariò tenetur miles in excubiis ſtans ſe defendere; item qui novit omiſſione deſenſionis Principem, Parentes, Magiſtratum vitæ diſcrimen ſubituros. vid. *H. Grot. de Jur. B. Et P. lib. 1. cap. 3. §. 7.* Aliis id cum primis conſiderandum videtur; utrum, qui ſe defendit, in ſtatu naturali an verò in civili degat; in illo concedunt eam ſimpliciter, in hoc verò certis limitibus circumscribunt, quando nempe tempus & locus non ferunt, auxilium Magiſtratus ad repellendam eam injuriam implorari, quã vitã, vitæque æquippollens, aut irreparabile damnum in præſentaneum periculum conjicitur. vid. *Puffend. de J. N. Et G. lib. 2. cap. 5. §. 3.*

§. III.

Sunt tandem, ex ſcitis Chriſtianæ religionis qui ſuam ponunt ſententiam, ſtatuentes, licitum quidem eſſe, ut is, qui in extremo eſt conſtitutus periculo, quo pacto fieri poſſit, ſe defendat, maximo quãvis id ſit Adverſarii periculo; multò tamen laudabilius putant, ſi ejuſmodi homo ſe interfici permittat, quã inſaſori damnum illud

Iud inferat. Cum sæpius accidat, ut ejusmodi homo pessimus, qvialterum innocentem invadere conatur, adeò sit oneratus vino ut mentis suæ plane impos, nec de DEO Creatore suo Opt. Maximo, neqve de suamet cogitet salute; ideoqve dum in peccato mortali extinguitur, periculum damnationis incurrat. Si igitur in tanto anima ejus versatur periculo, justitiæ legibus conveniens minimè illis videtur, ut minus nostrum malum, alterius malo maximo depellatur. Nostrum malum *minus* vocant, qvia in tali periculo sæpe sumus sobrii, ac colligere possumus, qvam pessimè actum foret de adversario, si in præsentibus ipsi mors esset obeunda peccatis. Deo itaqve T.O.M. animam nostram pio commendare possumus suspirio, qvæ tùm certissimè servabitur, & hoc pacto etiam adversarii animam crudelissimis eripere Dæmonum vexationibus, dum propter illud homicidium factis suis dignam dat judici pœnam, atqve sic, ut beatis associari qveat, pœnitentiam agit sufficientissimam. Vid. *D. Henr. Muller.* in der Theologischen Erörterung zweyer Fragen/qv. 2. Ob ein Christ &c. aliqve qvosl. c. allegat.

§. IV.

Qvod ad primam sententiam attinet, ad palatum ea propterea nobis non est, qvia jus Naturæ permisivum, propriè plane non datur, qvod probamus tùm à defectu obligationis, qvia nec obligat ad actum, nec ad actus omissionem; tùm à defectu objecti, qvia jus permisivum non versatur circa ea, qvæ moraliter & in se honesta vel turpia sunt: tùm deniqve à defectu actuum legi naturæ propriorum; permisio enim non est actio legis naturalis, sed actionis negatio; ut eruditè satis ostendit Excell. P. Röhrensee, Patronus & Hospes noster omni observantiæ cultu ætatem devenerand. Colleg. MSC. ad Th. X. cap. 2.

Gvil. Grot. de princ. jur. natural. Altera itidem non placet, si absolute fumatur. Et quamvis exposita sententia fortè concedendum sit, neque à Principe, neque consuetudine tolli defensionem sui posse, illud tamen vix concesserim, illum, qui se occidi permittit, simpliciter & quovis casu damnari posse, non aliter ac si seipsum occidisset, quin potius considerandum videtur, an aliorum multum interlit, ut, qui invaditur, sit superstes, an vero iste sibi duntaxat videatur vivere, quæ de re infra. Sententia verò quæ defensionem sui in relatione ad aliud considerat, propterea minus accurata videtur, quia si recte res perpendatur, non tam sui quam alterius est defensio.

§. V.

Sententia Pufendorffii figmento videtur nisi Grotia. no quasi status quidam fuerit ante judicia constituta, ubi quis manu sua potuerit repellere à se injurias. vid. *Grot. de J. B. & P. lib. I. cap. 2. §. 1.* Non autem arbitramur consistere posse societatem sine judiciis saltem inter populos moratioris: quis enim unquam ex Historiarum (sive sacræ sint sive profanæ) monumentis talemprehendit statum? quis affirmaret vere, quod ipse Adamus mortaliū primus, in statu vixerit naturali, cum multò sese superiorem agnosceret Creatorem? mox cum nascerentur Cain & Habel, erant statim quibus imperaret Adamus: ille jam Fratricida exstruxit urbem quam juxta filii primo geniti nomen vocabat Hanoth, & aliquos congregavit in quos exercuit imperium; quod multò magis sequentibus factum est temporibus,

§. VI.

Illis deniq; qui ex scitis religionis Christianæ suam ponunt sententiam, considerandum relinqvimo, utrum in
ejus-

ejusmodi consternatione otium sit, ut quis ejusmodi rationum momenta accuratius secum examinet, cum eo omnes intentæ sint cogitationes quo modo præsens mors declinari queat. Item, utrum is, qui invaditur, adeo præsentem semper sit animo, ut non spatio aliquo opus sibi existimet, componendæ animæ, & subducendis vitæ rationibus. Neq; consentaneum puto rationi, magis me debere esse sollicitum de anima alterius, quàm alter is te de sua est. Et rati-
tium est, ejus periculi non haberi rationem, in quod quis sua se conjecit culpa, & ex quo se, quando vult, facillè potest liberare.

§. VII.

Ut igitur quid in isto sententiarum divortio statuendum, ex veris & genuinis principiis demonstremus, præsupponimus primò, autorem hujus universi quemadmodum creaturas reliquas; ita et præcipue hominem illarum dominum non fortuitò, sed sapientissimo prudentis-
moq; consilio condidisse, suâq; providentia infinita, ut reliquas res a se creatas omnes, ita et hominem ad finem certum, nempe colendam societatem humanam destinasse, quam ad desertoris instar aut infrequentis militis destituere haud quicquam potest. Secundo jus nobis in nosmet ipsos nullum competere, sed potius Deo conditori, sicut alioquin civiliter Domino in servum, quatenus servus jure Romano inter res recensetur: adeoq; quod ego me teneat conservare, id non debeo mihi, sed Deo & societati humanæ.

§. VIII.

His præsuppositis ita sentimus: Quamdiu Conditori meo me tanquam partem hujus universi superesse & conservare placuerit, tamdiu ad nutum ejus subsisto; tamdiu autem videtur præsumptio esse, haud displicere voluntati ejus ut subsistam, quamdiu non constat mihi de contraria ejus sanctâ voluntate, ideoque tam diu media ad mei conservatio-
nem

nem idonea adhibendi jus, imo mandatum habeo. Quam-
diu voluntas Dei mihi contrarium non injunxit.

§. IX.

Negamus itaque & pernegamus, permissam dunta-
xat à jure naturæ defensionem, quin potius mandatam,
adeoque juris esse præceptivi, tum ex principiis juris na-
turæ, tum juxta placita prudentium asserimus.

§. X.

Svadet enim non tantum; sed & præcipit recta ratio,
ut proximum diligamus, ut nosmet ipsos; nascitur quip-
pe ille amor ex cognatione, quæ est inter omnes homines,
ex uno scilicet semine & sanguine prognatos. Si autem,
debemus proximum diligere, sicut nosmet ipsos, amoliri
ab illo omnem vim injustam & defendere tenemur, vi di-
lectionis, ita ut norma illius dilectionis & defensionis
constituatur *ἑαυτοφιλία* sive dilectio sui ipsius. Ide-
nim homo habet commune cum omnibus animantibus,
quibus sensus sui inest, ut seipsum quam maxime amet,
seque ipsum studeat omnibus modis conservare. Et iste
quidem cujuslibet erga seipsum amor regulariter tam va-
lidus est, ut quævis inclinatio erga quemvis alium homi-
nem ipsi cedat. Hinc Euripides *Medea*: *Τίς δὲ ἔχει
θνητῶν ἄρτι γνώσκει τόδε. ὡς πᾶς τις αὐτὸν
τῆ πέλαις μᾶλλον φιλεῖ;* Quis verò mortalium jam
non novit hoc, quod quisque seipsum magis quam proximum
amet, & Isocrates de pace: *Ἐμοὶ δοῦσιν ἅπαντες
μὲν ἴπιδυμῆν τῆ συμφέροντος καὶ τῆ πλεον
ἔχει τῶν ἄλλων;* *Mea sententia universi mortales utili-
tatis sue studiosi sunt, & in eo laborant, ut plus possint
aliis.* Cum igitur proprius amor omnes alias considera-
tiones

tiones longe superet, non potest non naturaliter homo in pari cum altero periculo constitutus, sibi potius quam alteri confulere, & diligendo defendere contra vim, & potius suam vitam servare quam alterius; occidere aggressorem, quam vitam suam jacturam negligenter facere.

§. XI.

Patet quoque ex supra suppositis, non modò licitum esse; sed teneri omnino hominem ad tuendam eam stationem, in qua Deus ipsum esse voluit; sicut enim miles qui jussu Imperatoris vigiliis habet, stationem suam citra gravissimas desertæ stationis poenas, deserere non potest, sed contra insultus hostium, omnibus viribus eandem tenetur defendere, ita quoque homo vitam à DEO sibi commendatam citra vindictam Divinam pro lubitu aggressoris deserere non potest; sed omni modo, & ni aliter fieri possit, cum morte quoque; in vasoris tueri, vimque; injustam à corpore arcere tenetur.

§. XII.

Porro potest occidi fur nocturnus lege divina, quæ extat Exod. XXII. 2. cui convenit lex Solonis, quam ita refert Demosthenes, *Orat. contra Timocratem: si quis de die supra quinquaginta drachmas furatus fuerit, ad undecim viros adduci ipsum licere; si vero noctu quodcumque, furatus fuerit, hunc licere occidere, & inter persequendum vulnerare, & ad undecim viros abducere, si quis velit.* sic Plato de LL. 1. 9. *νύκτωρ Φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων εἰάν ἐλαῶν κτείνῃ τις καθαρὸς ἔστω.* Qui nocti suam domum suam ingressum interemerit, mundus esto. Eadem lex in XII. translata, quæ simpliciter ait. *si furem nocturnum quis occiderit, jure casum esse, diurnum vero, si se telo defenderit.* Et huc facit quod habent Cicero in *Orat. pro Milon.* itemque Seneca L. X. *controv. ult. furem nocturnum quoque modo*

B

modo

modo occidi potuisse. Ratio legis & liciti hujus homicidii Doctores non est eadem; sunt qui volunt, licitum esse, bona mea tueri, etiam cum periculo vitæ illius, qui ista invadit; aliis verò rectius periculum personæ reddere justam furis vel alterius raptoris occisionem, non autem periculum rerum statuunt, quòd præsumtio sit, factum esse homicidium vitæ tuendæ causa. Quicquid hujus sit, non video, quomodo potuerit DEUS justissimus legem de impune occidendo fure nocturno promulgare, nisi defensionem sui juris esse naturalis status. Quod si enim posteriorem complecti velis sententiam, habemus quod volumus, sin priorem, sua sane sponte sequitur. si lege Divinâ possum occidere furem nocturnum, & bona mea tueri etiam cum periculo vitæ illius, qui ista invadit, multo magis præligere debeo defensionem vitæ meæ, præsertim cum Apostolus dicat. i. Timoth. vers. 8. *qui suis non providet, ille fidem amisit, & deterior est Gentili;* Contingit autem in tali casu, si vitæ meæ sim prodigus, ut neglectim habeam meos, & consequenter deterior fiam gentili, cui lumen naturæ aliud hic dicitur.

§. XIII.

Præterea non effugit homicidii inculpationem, intertentionem alterius permitteas, quam evitare potuisset, valente etiam hoc in interiori foro: multo magis proinde in propria persona eadem metuenda; cum recta ratio proximi dilectionem secundum sui ipsius amorem seu regulam dicet dimensurandam, ut supra dictum. Aut itaq; asserendum, jure naturali homicidium non esse prohibitum, aut concedendum, justam & necessariam defensionem adversus injustum aggressorem juris esse naturalis præceptivi.

§. XIV. Ac-

§. XIV.

Accedit, quod multa reperiantur in homine media ad conservationem spectantia, qualia sunt: appetitus se conservandi saluum & incolumem, à natura i. e. providentia DEI sapientissimi homini tributus ac conservatus, cui appetitui rursus subserviunt, appetitus edendi, bibendi, acutus doloris sensus, ardor vindictæ (quæ inclinationes in se non sunt malæ, quamvis propter perverfam nostram voluntatem tendant ad malum) manusq; nobis propugnandis habiles. Igitur, cum hæc omnia frustra nobis à Deo data non sint (Deus enim & natura nil faciunt frustra) certò licet inde colligere, Deum velle, ut istas conservando mihi adhibeam, adeoq; juris naturæ præceptum esse, corpus suum tam diu defendere, quamdiu non constet de contraria ejus voluntate. Atq; huc spectat elegantissima Ciceronis in Orat. pro Milon. sententia: *Est hæc, dicentis, non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus: verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut, si vitia nostra, in aliquas insidias, si in vim, si in tela aut latronum aut inimicorum incidisset: omnis honesta ratio esset expedienda salutis; silent enim leges inter arma, nec se expectare jubent, cum ei qui expectare velit ante injusta pœna luenda sit, quam justa repetenda: unde & illud Quintiliani VII. c. 8. egregium: Est natura lex illa, quæ in omnibus valet, ut velint vivere, idq; ipsum est, quod propter eos, qui vita manifestè nos volunt spoliare, hostes censemus.*

§. X.

Ceterum ut defensio sit justa atq; legitima, moderamen inculpatæ tutelæ requiritur, moralem certitudinem faciens, tum de infesto alterius in me animo, tum de lædendi destinatione, ut, ni prævenire malim, primus mihi sit

B 2

ictus

ictus expectandus. Ubi parum *angustias* Philosophicæ
 quorundam Jctorum habere videtur distinctio; dum sci-
 licet distinguunt inter *moderamen defensionis*, & *modera-
 men defensionis inculpatæ*; nam ipsum vocabulum mode-
 ramini dicit jam aliquod inculpatum, & ut moderata
 sit defensio, necesse est, fieri eam secundum rectam ratio-
 nem. Ut verò moderamen sit inculpatæ tutelæ, requirunt
 sequentia: 1. ut *invasoris violentia sit subita & inopinata*, adeo,
 ut in vasus consideratis omnibus circumstantiis non pos-
 sit benigniori & faciliori modo vim invadentis prohibe-
 re: stulte enim cum eo manus citra necessitatem conse-
 ro, si ipsi viam possum intercludere, quo minus ad me
 accedere valeat, quippe cum *omnia prius, quam armis ex-
 periri sapientem deceat*. Quinimo suæ salutis ipsum vo-
 carem Proditorum, si ultro periculo se exponit, quod
 commodè ac prudenter satis declinare poterat. 2. requi-
 ritur, ut *invasio sit continua* h. e. ut invasor persequatur,
 frustra deprecantem injuriam. Prudentis enim est de
 suo jure potius remittere aliquid, quam intempestiva
 defensione majori sese exponat periculo. 3. ut *violenti-
 a sit injusta*, dum immerentem violentissimis suis ad-
 versarius petit manibus, à quo ipsi nulla unquam illata
 est injuria. 4. ut *periculum sit in mora*, nec detur tempus
 adeundi judicem, atque ab ipso implorandi auxilium.
 Utiqve enim periculum esset in mora, si invasus manum
 in sinu fovere vellet, nec prius sui adhibere defensionem,
 quam ad Magistratum sibi illatam detulisset injuriam.
 5. Ut *propulsetur vis aut injuria in continenti, non ex inter-
 vallo*: si enim ex intervallo fieret, vindicta potius quam
 defensio foret. Tandem quoque 6to requiritur, ut *fiat
 tantum defendendi non ulciscendi animo*: & nihil aliud pro-
 prie spectetur, quam defensio periculi, sive id, quod ad ar-
 cendum vitæ periculum, & in quantum opus est.

§. XVI.

Dubium circa primum oritur: an, quando aggressio non est subitanea sive inopinata, sed alter interficere, fodalem decreverit tantum, fas sit, hunc ante aggressionem, ne interficiatur ipse, interficere? Affirmat *Molina Tom. 4. tract. 3. disp. 12.* quando aliter periculum mortis alter evitare nequit, & præterea non conjecturâ tantum licet magnâ; sed certò scit, decrevisse alterum sibi mortem. Verum, quia vix casus est dabilis, ut quis aliter evitare periculum nequeat: neque alteri constat, annon propositi fodalem poenituerit, ideo solum metum, solasque minas haud sufficere; sed semper aggressionem requiri arbitramur. Et crasse nimis philosophantur, qui crepant; qui tibi nocere potest, idem & vult, ergo citra ullam aliam causam ipsum opprime, si salutem tuam amas. Enimvero isthæc doctrina omnem inter homines societatem destruit, & qui pro illa citantur auctores, vel audiendi non sunt, vel opponendum illis argutum illud *Vibii Crispi apud Quintilianum lib. 8. cap. 5. quis tibi ita timere permisit?* Hoc optime quoque vidit summus ille Eloquentiæ Romanæ Princeps *Tullius in Orat. pro Tullio apud Quintilian. lib. 5. c. 12.* dum, *quis hoc, inquit, unquam statuit, aut cui concedi sine summo omnium periculo potest, ut eum jure potuerit occidere, à quo metuisse se dicat, ne ipse posterius occideretur.* Multum, inquit, *Hugo Grotius l. c. lib. 2. cap. 1. §. 5. falluntur & fallunt, qui metum qualemcunque ad jus occupanda interfectionis admittunt. Vere enim dictum est à Cicerone, primo de Officiis: plurimas injurias à me proficisci, cum is, qui nocere alteri cogitat, timet, ne id sibi fecerit, ipse aliquo afficiatur incommodo.*

§. XVII.

Non autem requiritur, primum ictum ut quis sustineat;

stineat; sed aggressio sola offendendi animum præ se fe-
rens, sufficit: & quamvis inculpatæ tutelæ moderamen
angustis fati sit circumscriptum limitibus, nihilominus
initium temporis, quò quis propter defensionem sui al-
terum occidere potest, commodissimè inde sumi posse
existimant moralium Doctores, quando aggressor stricto
me accedit gladio, & nunc est in illo loco, ut confodere
corpus meum possit. Tunc plumbeum illum & stupi-
dum puto, qui non statuat, quod *melius sit prævenire*
quam præveniri; *ad innocentiam enim defensionis mea*
sufficit, inquit *CL. Dn. Puffend. comment. de Jur. Natur. &*
Gent. lib. 2. cap. 5. §. 5. pag. 214. quod alteri non sit jus ad me
invadendum & occidendum, neque in me sit, mortem citra
reluctantiam subeundi obligatio. Quamquam enim inno-
centibus in providentia Divina magnum sit positum
præsidium, ne quidquam tamen sibi miracula coelitus
pollicetur, qui in torporem resolutus suarum rerum ipse
non satagit.

§. XVIII.

Verba, *ut non possit benigniore & faciliore modo vim*
invadentis prohibere, non adeo strictè sumenda; sed cum
aliqua latitudine, quam perturbatio animi ex præsentia
tanti periculi nasci solita indulget, quæ non fert, ut quis
omnes actionis circumstantias, omnesque evadendi vias,
æquè possit perpendere, ut ille, qui animo tranquillo ex-
tra periculum constituitur. Simile iudicium de fuga fa-
cio censeoque, non obligari jure naturæ fugere eum, qui
ab aggressore petitus, & in dubio vitæ discrimine consti-
tutus, salutem suam defendere vult; maximè, quod fu-
ga insignem fugientis famæ ac existimationi notam ma-
culamque inurere videtur, quod equevidem non tantum
de Nobilibus atque militiæ deditis, ut vulgò putant; sed
quibus.

quibusvis generosæ mentis hominibus intelligendum existimo. Neque enim à privilegiis & eminentiis nobilibus positivo jure ex civilibus rationibus concessis, ad nostrum defensionis actum, conscientiam naturalem omnibus hominibus communem, pertinentem, universalem duci sequelam, persuaderi mihi patior.

§. XIX.

Quod si vero insultatus in dubio vitæ discrimine constitutus non sit, veluti, si quis, cum præforibus suis stare, potuerit adversarium minitantem, & ad sese pergentem, arcere occluso ædium suarum ostio, aut se recipere absque periculo in ædes proximi, omnino fugere tenetur. Cujus rei gratiâ notandum, actum fugiendi in motu consistentem à termino fugiendi, seu, ut concisius dicam, fugam ab effugio accurate discernendam esse. Illa enim ut moralem supponit incertitudinem evitandi instans invaloris periculum; ita hoc finitum & certum satis notat aggressionis imminentiæ evadendæ remedium. Vid. *Grot. de Jur. B. & P. lib. 2. cap. 1. §. 10.* Neque etiam in ejusmodi fuga turpe quid, aut Nobili etiam atque militari viro indignum est; quippe quæ non suscipitur ex ignavia, aut neglectu officii; sed quia ratio nullam hic fortitudinis exlerendæ materiam invenit, si citra necessitatem civis sit occidendus, abs quo me tutum præstare poteram.

§. XX.

Inepta autem illorum videtur sollicitudo, qui anxie disputant, an ad inculpatam defensionem quoque requiratur armorum paritas, quasi verò aggressores semper prius invasionem denuntient, & quibus sint usuri armis,

ut

ut otium sit alteri congrua arma parandi, aut quasi defenſio ejuſmodi inopinata poſſit exigi ad leges ludi gladiatorii, quinimò, cum armorum ſimilitudo & æqualitas in æquilibrio civili conſiſtat, cui lex certa dari nequit, potius geometrica quàm arithmetica proportione, & ex circumſtantiarum qualitate diligenter inſpecta & perpenſa, æſtimanda erit, ut, ſi quis ſtricto gladio ad me properet, neque mihi tutum pateat ſuffugium; ego autem ſclopeto ſim armatus, tunc rectè id in ipſum diſplodo, quando longiuſculè adhuc abeſt, ne, ſi nimis adhuc appropinquaverit, telo meo uti nequeam.

§. XXI.

Id circa alterum moderaminis inculpatæ tutelæ requiſitum quæri ſolet: Utrum, quando invaſio eſt continua, invaſo intendere aggreſſoris necem moraliter liceat? *Thomas 2. 2. quæſt. 64. artic. 7.* non licere aſſerit, quod eo pacto judicialis puniſio, quæ publica expeditur auctoritate, confunderetur cum defenſione privata auctoritate, & eo jure, quo quis cuſtos vitæ ſuæ, expedienda. Aſt enim verò, extremum periculum, in quo invaſus conſtitutus eſt, vix admittere videtur, ut ipſi tam ſubtiles intentionis in defendendo leges poſſint præſcribi. Nec video quomodo *Thomas* dogma ſuum defendere queat; Quod ſi enim in caſu extremæ neceſſitatis licet ex ipſius ſententia aggreſſorem occidere, licebit quoque occiſionem illam intendere; eum enim qui vult finem: velle etiam media ad finem ducentia, perinde ſequitur, ac in ſpeculabilibus concluſio ex præmiſiſ. Vid. *Domin. Soto de J. & J. cit. loc. Leonh. Leſſius de J. & J. lib. 2. cap. 9. dub. 7.* nec non *Ludov. Molina de J. & J. T. 4. diſp. 11. num. 4.* Et ex hoc rectè *Gregorio de Valentia Tom. 4. diſp. 5. quæſt. 8. punct. 4.* nimis durum

durum videtur, obligare hominem in ea necessitate constitutum ad ejusmodi metaphysicam. Interim tamen, juxta *Hug. Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 1. num. 4.* notanda intentionis diversitas: Intentio defensionis debet esse primaria, internecionis verò intentio plane secundaria, & non nisi cum lucta quadam.

§. XXII.

Diximus porrò, requiri offensionem injustam. Quando igitur Exules, quos Bannitos vocant, famosi item & publici Parrones, transfugæ, nec non desertores militiae, ob bonum publicum jultè offenduntur, eorundem defensio est injusta; nam si aggressor, velut publicæ justitiæ Minister, jus habet occidendi proscriptum, quod omnes fatentur, sequitur quod proscriptus ei injuriam inferat, & publicæ potestati resistat, si se defendendo aggressorem mutilet vel occidat. *Curandum* tamen, addit, *Filliucci* qu. *moral. Tom. 2. tract. 29. c. 2. n. 23. ut absit animus vindictæ & odii, quod intercedere potest ob privatas offensiones. Conf. H. Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 20. n. 17.*

§. XXIII.

Contra verò evenire potest, ut offensio eequidem sit injusta, offendens verò sit persona in summo potestatis civilis fastigio constituta. Quæstio igitur moveri solet; utrum etiam in tali casu in vasus in summo vitæ periculo constitutus defendere se etiam cum internecione Principis possit? sunt eequidem qui affirmant, quod naturalis ratio defensionis, respectum istum subjectionis excludat, & ejusmodi in vasos non Principis; sed: latronis personam induat. vid. *Fernand. Vasqv. controvers. lib. 1. cap. 18. §. 10.* Ast enim verò, non est amplius legitima
C de

defensio, quæ subditos in imperantem armat, qui propter
Majestatem Divinam nullo sub prætextu pie læditur.
Quinimò qualicunqve modo occidatur, etiam per de-
fensionem, concurrat quædam poena. Jam verò contra
ordinem civilem est, ut inferior superiorem puniat.

§.XXIV.

Intricatior res videtur: quando Princeps est Tyran-
nus. Fuere sanè & adhuc sunt solidæ eruditionis viri, qui
hoc non solum licitum, sed & laudabile asserunt. *Lips. lib.*
VI. politic. V. erectioris spiritus auferre Tyrannum, quam fer-
re statuit, neque se reprimere, cum sciat Græcos homines de-
orum honorem tribuisse iis, qui Tyrannos necaverunt. Parum
abest ab hac sententia *Clapmarius*: quamvis dicat, se malle
τὸ ἐπὶ Χεω sustinere *V. arcan. 19.* Clarius verò men-
tem suam explicat *Boxhornius 2. Instit. Politic. 4. thes. 45.* in-
quiens: *Ubi tamen ad summum iniquitatis gradum erecta*
est tyrannis Principum & modestia, patientiâ & supplicatio-
nibus nihil est profectum, tollere Principes aut eos ejicere, eo-
rumq, imperium exuere, omninò licitum esse existimamus: conf.
Th. 49. nec non 53. & 54. Et sanè vix primo intuitu aliter
dicendum videtur. Princeps enim, cum DEI vicarium
in terris exhibeat, & potestatem acceperit non ad mala
& libidines, sed salutem commodaqve Reipubl. trans-
greditur limites officii sui in innocentes sæviendo, & ad
cædem innocui civis nullum imperium instruit imperan-
tem, quo simul concessa videtur resistendi licentia, quia
à defectu imperii ad obsequii negationem rectè concludi-
tur. Ast enim verò, quando sanctissimam Principis per-
sonam, summamqve Majestatem immediate à DEO ipsi
collatam consideramus, tantum abest, ut vestigiis eo-
rundem insistamus, ut omnia potius æquo animo tole-
ran-

randa, remq̄ve totam DEO committendam, qv̄am eo pacto crimen læsæ Majestatis committendum statuamus. Majestas namq̄ve non in pio solum atq̄ve virtuoso; sed impio q̄voq̄ve atq̄ve vitiiis dedito Principe radicitur. Neq̄ve etiam factorum turpitude sceptrum excutit, q̄vippe, qv̄æ extrinsecus saltem advenit, adeoq̄ve rei naturam, nullatenus mutat, ad instar aquæ impuræ, & hominis alterum necantis: illa manet aqua, licet impura, & hic manet homo, licet malus & homicida. vid. *Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 1. §. 9.*

§. XXV.

Non minor later disquisitionis difficultas, si filius à Patre vi præsentè invasus in illud perductus periculum, ut unius vita alterius productura necem? Lesius *de J. & J. lib. 2. cap. 9. dub. 8.* in ea est sententia, q̄vod Patrem, injustus vitæ aggressor si existat, occidere liceat, q̄vando nullo alio modo filius vitam suam servare potest, q̄vod aggressorem tunc interficiat, non Patrem, cujus potestas debeat in pietate, non atrocitate consistere. Rectius verò mortem filio perferendam censet *Frid. Balduinus Cas. confc. lib. IV. cap. 1. cas. 14.* q̄via amorem Parentis antefert amori sui. vid. *B. Dn. D. Dorscheus cit. loc. §. 674.* Neq̄ve etiam *Henrico Henniges observ. in Hug. Grot. de J. B. & P. lib. 2. c. 20. §. 8.* si vivat in Republ. jureq̄ve civium communi utatur, cum interficere posse filium asserenti, ausim assentiri; q̄vamvis enim potestatem domesticam independentem Majestas ad se trahat, inde tamen nullum filio jus Patri necem inferendi accrescit, cum arctissimum illud necessitudinis vinculum, q̄vod inter Patrem & filium intercedit, ne quidem per violentam invasionem rumpatur; & honor insuper Parentibus debitus non in opere tantum

& verbo, sed & in patientia consistat. Unde Cicero in orat. pro Sexto Roscio Amerino: Si vultu, inquit, quod preclare à sapientibus dicitur, sepe leditur pietas, quod supplicium satis ac re reperietur in eum, qui mortem obiulit Parenti, pro quo ipsum mori, si res postularet, jura Divina ac humana cogebant.

§. XXVI.

Disputari quoque circa præsens momentum inter Moralistas solet: An periculum accipiendæ alapæ, aut similis mali, jus faciat illud cum cæde intentantis arcendi? Grotius lib. 2. de J. B. & P. cap. 1. §. 10. equidem censet, non repugnare justitiæ explettrici. Quamquam enim, inquit, inæqualia sint mors & alapa, tamen, quia injuria me parat aspicere, is mihi eo ipso dat jus, h. e. facultatem quandam mortalem, adversus se in infinitum, quatenus aliter malum illud à me arcere nequeo. At verò cum nulla hic sit inter defensionem & læsionem, quam justitia naturalis exposcit, proportio, manifestè etiam illud repugnet inculpatæ tutelæ, quo sui defendendi causa aggressorem interficere, ei solummodo permillum est, qui periculum mortis aliter evadere nequit, sine dubio sententia hæc etiam ad legem naturæ examinata, parum roboris habebit. Neque etiam jus in infinitum adversus eum, qui alapam minatur, competit, cum ex illis minis, metus tantum incuiatur alapæ infligendæ: Metum autem solum limites moderaminis inculpatæ tutelæ excedere supra §. XIV. probavimus.

§. XXVII.

Falsus nostro judicio est & Guil. Grot. de princip. Jur. Nat. §. 6. ubi acerrimè propugnat, quòd existimationis læsæ eadem sit ratio ac vitæ? Quamquam enim vitæ comparari soleat fama, & crudelis esse dicatur, qui eandem
ne-

negligit, atque adeo sit æquum, ut quilibet existimationem suam tueatur contra alterius injuriam; non tamen, si aferim, ut eandem adhibeas defensionem, quam naturæ leges tibi concesserunt pro tuenda vita. Nam reparari fama potest legitimis remediis, non autem amissa semel vita, ut erudite satis docet *Magnif. Dn. D. Strykius in Dissertatione, quam inscribit: Jus hominis in se ipsum cap. V. p. m. 94.* Falsum quoque est, alicujus honorem per alterius contumeliam per se tolli, qui sanè valde in lubrico esset positus, si abs cuiuslibet petulantis libidine dependeret. Deinde, contemptus ex accepta injuria in honorem redundans à Magistratu potest aboleri, & pensari, gravi multa lædenti imposita, eodemque adacto, ut læso publicè honoris signa exhibeat, non autem proinde jactura vitæ. Posito, famam alterius injuria ablatam tibi esse, quis, contra naturæ leges te peccasse diceret, si continuo contradicendo defenderes innocentiam tuam, & convitiatorem ipsum, ex lege talionis provocares, haberesque pro viro infami deploratæque fidei, donec tibi crimen, quod inurere conatus est probaverit: docente *Hennig. in Hug. Grot. de J. P. & P. lib. 2. cap. 20. p. m. 865.* Absit autem statuere per mortem detrectatoris famam ablatam posse recuperari. *Conf. Osiandr. in H. Grot. l. c. p. m. 629. & 630.*

§. XXVIII.

Quæri jam ulterius solet: an licitum sit alterum interficere, qui non vitam eripere, sed pudicitiam intendit, quando vis aliter repelli nequit? *Hug. Grot. lib. 2. de Jur. B. & P. c. 1. §. 7.* quoniam id pro pudicitia liceat, controversiam vix habere putat, cum non tantum communis æstimatio, sed & lex divina pudicitiam vitæ adæquet. Adstipulatur *Puffend. de J. N. & G. lib. 2. cap. 5. §. 11.* Idem apud Judæos

quoque juris fuisse, ostendit Seldenus de Jur. Nat. & Gent.
lib. IV. c. 3. apud Ebræos, inquit, tantus comitabatnr favor
defensionem corporis & pudoris, ut non solum is, qui invadeba-
tur, per se invasorem cum eade repellere; sed & alter inno-
centem oppressum cum eade invasoris defendere posset: idque
non tantum, si vitam alterius aggrediretur; sed & si cum
maculo vellet concumbere, aut alterius sponsam comprimere.
Verum enim verò, cum pudicitia moraliter considerata,
sit bonum animi, quod nulla vi extrinseca, si animus be-
nè sit communitus, eripi potest, non possum, quin illis
pollicem premam, qui negativam tuentur; præsertim
quod rationes Grotii atque Pufendorffii parum ponderis
habere videantur; quod enim defensionis vitæ apud omnes
ferè populos æquiparetur pudicitia, id non simpliciter
est accipiendum; sed ratione defensionis aliàs licitæ, &
conservationis illius moraliter possibilis, tuitionis nem-
pe, per exclusionem proprii consensus aut concursus in
illius jacturam. Lex verò divina, quam crepat, in scri-
ptura non legitur, quippe quæ nusquam dicit, quod pu-
dicitia etiam cum internectione invasoris sit defendenda.
Neque mihi sua distinctione satisfacit Henniges observ. in
H. Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 1. §. 7. quod equidem is, qui
actu intulit corpori vim, non sit occidendus; sed ad pœ-
nam Magistratui tradendus; ille vero qui voto suo non-
dum est potitus; sed neque verelis, neque minis deter-
reri à proposito possit, rectè occidatur; quamvis enim
attentatio illa pudicitie atrox sit, tanta tamen vix vide-
tur, ut extemporaneæ interfectioni vim inferentis sit
proportionata. An illæ virgines sint laudandæ, quæ, ne
pudicitie jacturam faciant, sibimetipsis potius vio-
lentas imponunt manus? nostrum non est hoc loco in-
quirere; siquidem hoc ad præsens thema non potest ac-
com-

commodari; ventilabitur autem proximè, volente Deo,
illa quæstio, in disputatione nostra, cujus inscriptio erit:
Quid homini liceat in vitam. Quocirca ut in statu præsentis
maneamus controversiæ, hæc tantum paucis addimus:
quod nimirum, quemadmodum pro honore & existi-
matione non licet interficere in vaforem, ut §. anteceden-
te probavimus; ita etiam pro tali specie honoris non
liceat interficere; occidens enim, quantum in se est, spo-
liat in vaforem, non solum bono hujus vitæ, sed & alterius,
quod crudelissimum. Rectà hinc *B. Augustinus lib. I. de
lib. Arbitr. cap. 5. nefas esse pro tuenda pudicitia interficere in-
justum oppressorem, statuit, quia, inquit, Virtus pudicitia amit-
ti non potest, sine proprio consensu ejus, qui oppressionem pati-
tur; in potestate vero cujusq. est, non consentire.* Eleganter
etiam de *Lucretia*, propter stuprum à *Tarquinio* illatum,
vindictam in se ipsam exercente, *Odvenus* cecinit:

Si fuit ille Tibi Lucretia gratus Adulter

Immerita ex merita premia morte capis.

Verum si casto vis est illata pudori

Quis furor alterius crimine velle mori?

Laudem igitur nullam captas Lucretia, namque

Vel scelerata cadis, vel scelerata ruis.

§. XXIX.

Cæterum non ex intervallo & postquam jam pugna
sedata est; sed in continenti, durante adhuc offensione,
& imminente periculo defensionem sui fieri debere, su-
pra asseruimus. Quæ res non exiguam creat difficulta-
tem Moralium Doctõibus, disquirentibus, quænam de-
fensio in continenti, & quænam ex intervallo facta,
quando item moderamen inculpatae tutelæ ratione tem-
poris

poris servatum, & quando in eo dicatur excessum. *Hugo Grotius de J. B. & P. lib. 2. cap. 1. num. 5.* congruum quod inter offensionem & defensionem intervenire debet spatium descripturus, periculum præsens & quasi in puncto requirit: alii verò non præcisè de momento temporis, sed cum aliquo temporis spatio accipiunt, quod spatium nonnulli ad triduum, alii ad decendum, alii ad quindecim dies, nonnulli ad tres menses, quidam denique ad quatuor menses extendunt. Fateor Grotianam intervalli delineationem naturæ rei magis convenientem esse, quam reliquorum, propter plurimos actus extraneos, qui tanto temporis intervallo intervenire, suiq; defensionem hæcenus legitimam, reddere possunt illegitimam, modo subjecisset Grotius simul, unde petenda illa puncti latitudo, ex qua dignosci certo possit, terminos proportionis debitæ in defendendo observatos probe esse necesse. Latinis illi actus in continenti facti perhibentur, qui mox, illico, statim, confestim, ex vestigiò & sine mora aut ulla temporis intercapedine expediuntur. Ita Cicero Demosthenes *spiritu continenti*, i. e. qui non intermittitur, recitasse dicitur aliquot versus, & Cæsari, *labore continenti omnia superare* h. e. non intermisso. Utrum verò in hoc actu morali, ob summam perturbationem animi ex præsentia tanti periculi enasci solitam, adeo strictè & in rigore Critico sint sumenda, vix asseruerim. Et ideo me non erraturum conjicio, si Grotio loc. cit. eandem fuisse mentem, asserenti, in moralibus non inveniri punctum, sine aliqua latitudine, subscripserim.

§. XXX.

Ex dictis igitur sequitur, contra jus naturæ invasum minime peccare, si non statim eo momento, quo in vasus

invadentem interimat, exposcente hoc tūm æquitate naturali, tūm utriusqve invadentis & invasi probè considerata conditione. Suppetit enim invadenti spatium poenitendi, & à nefando proposito tempestivè desistendi, sat longinquum, invaso autem ne minima ad deliberandum de evitando tanto periculo temporis intercapedo permittitur. Quo pejor igitur invadentis conditio, eò melior vicissim invasi judicanda: semper enim injuria accepta ad favorem, illata ad odium valere debet, etiam inter eos, quorum alias nihil interest. Quod si tamen defensio continuò aut ordine immediatè successivo expedita fuerit, major oritur præsumtio, quæ occidentem sublevat, ut in probando moderamine inculpatæ tutelæ eò facilius proficere possit, quia jus justo melius nanciscitur. *Aristot. V. Ethic. ad Nicom. cap. 4.*

§. XXXI.

Interea sedulò cavendum, ne intervallum plus justo extendatur, itemqve ne admisceantur actus extranei. Quando enim defensio non fit in aggressu ipso, atqve in pugna continuatione, flagrante adhuc offensione & conflictu; sed aliquo temporis intervallo post aggressionem præterlapso, legitima defensio in illegitimam rursus degenerat offensionem. Contingit enim sæpe numero, ut rixantes advenientium forte, & utrorumqve animos conciliare intendentium auxilio ab invicem aliquandiu fuerint divulsi, postea verò, brevi tamen ac modico intervallo post aggressionem præterlapso, invasus ira percitus, & affectus ex doloris vehementia regere fatis nesciens, invasorem denuò invadat, eumqve occidat. Hunc sanè terminos defensionis justæ excessisse liquet; quia

D

me

mediatoris auxilio Internecionis periculum jam evasit,
& ex faucibus quasi aggressoris fuit creptus. Vid. *Fernand.
Vasqu. controv. illustr. lib. 1. cap. 18. num. 21.*

§. XXXII.

Ut deniqve defensio justa sit atqve legitima, requiritur, ut fiat tantum defendendi, non ulciscendi animo, adeoque sit mera defensio, ut rectè loquitur *Grotius lib. 2. de J. B. & P. §. 1. cap. 16.* qui tamen privatam etiam approbat vindictam *loc. cit. lib. 1. cap. 5. §. 1.* eamqve ex professo laudat & propugnat *lib. 2. cap. 20. si jus nudum naturæ.* id est, abductum à legibus divinis humanisqve, respiciatur. Num verò jus naturæ ita abduci queat à legibus divinis, ut diversum quid contineat, aut à norma naturæ naturantis deviare possit, de eo quidem valdè dubitamus, neque concedimus *Grotio*, quòd æqvitas naturalis ejusmodi vindictam exposcat, quin potius jure naturali eandem prohibitam, nec puniendi licentiam parti læsæ concessam esse, omninò persuasi sumus. Primò enim certum est, hominem ad societatem naturâ ferri, & quidem maximè ad eam, quæ inter marem & foeminam est, ex naturali cupiditate propagandi speciem, de qua *Aristot. lib. 2. de generat. anim. cap. 1. & 2.* *DEUS*, inquit, cum finis sit omnium rerum, omnesq; res in eum ferantur, quam simillima etiam ipsi fieri cupiunt, maximè autem aternitatem ejus affectant, quam cum individua propter naturæ copulam assequi nequeant, in specie eam quarunt, & propagare sibi simile student. Dein æque certum est, naturalem esse societatem inter Dominum & servum. Ex quibus societatibus oritur domus, itidem natura impellente, uti hæc eleganter exponit.

nit *Aristoteles lib. 1. politic. cap. 2. seqq.* Porrò omni quoque dubio caret, nullam ejusmodi societatem posse constare, sine imperio & subjectione: Denique ipsa recta ratio docet, potestatem & imperium absque jure coercendi atque puniendi mancum esse atque elusorium. Consequitur, itaque in omni societate, non minus potestatem coercendi à natura esse, quam regimen & imperium ipsum. Juxta hæc igitur principia, si societatis civilis originem spectemus, societatem videlicet domesticam, sua sponte sequitur, in ea vindictam privatam jure naturæ fuisse prohibitam, remque omnem ad patremfamilias velut caput familiæ defendendam, ipsiusque arbitrio atque coercitioni committendam fuisse. Convenientibus igitur in unam societatem civilem familiis pluribus, non potest non vindicandi injurias jus atque potestas apud solum superiorem residere, non verò in privatis injuria affectis. *Ideo enim, inquit, Magnif. Dn. D. Ziegl. not. ad Hug. Grot. lib. 2. cap. 20. §. 8. quia subjectio & Imperium est à natura, penes subiectos autem nullum est imperium aut coercendi potestas, neq. vindicta quædam, quæ nihil aliud est, quam potestas coercendi, penes subiectos erit.* conf. *Thom. 2. 2. qv. 64. art. 3.* Adde quod confusissimè illa civitas turbaretur, in qua cuivis liceret despiciere judicem, & semetipsum vindicare quoniam sæpissimè sub colore juris & æqui infirmiores & miseri homines à potentioribus opprimi possent, ubi nihil aliud prærer vim valet, quòd diffidentias, secessiones, conventicula & tumultus, præsentissima Reipubl. venena, gignere consuevit. vid. *Domin. Soto de J. & J. lib. V. qv. 1. art. 3.* *Ludovic. Molina Tom. 4. tr. 3. disp. 2. num. 1. & n. 10. de J. & J. itemque Paulus Layman. Theol. moral. lib. V. tr. 3. part. 3. cap. 2.*

§. XXXIII.

Atque hæc in thesi, circa quam nonnullis ideo scrupulus obortus fuit, quod per defensionem sui cum inter-
necione proximi utique lædatur aut perdatur nostri simi-
lis homo, quocum ad alendam vitam socialem adstrin-
gimur, & quo extincto, cive privatur Respubl. & paren-
jacturam videtur facere, quam si ipsi pereamus. Ast ve-
ro, quamvis hominem ad pacem cum sui similibus de-
gendam natura ducat, eandem tamen quandoque negat,
ubi aliter per alterius injuriam salvi esse non possumus,
dum pacis officia mutua imperat. Quando igitur alter
societatis pacisque vinculum rumpit, efflagitare sane non
potest, ut ego ipsum deinceps sacrosanctum habeam,
quin potius, dum eo pacto ad recipienda à me pacis of-
ficia ineptum sese reddidit, omnis mea cura ad expedi-
dam propriam salutem revocatur, quæ ubi citra læsionem
ipsius servari nequit, sibi imputet, qui me ad vindictam
istam adegit. vid. *Puffendorff. lib. 2. cap. 5. §. 1. de Jur. Nat.
& Gent.*

§. XXXIV.

Nonnulli id imprimis objiciunt, quod vindicta privata,
ad quam defensio quoque sui spectat sit contra jus nat. Hoc
vero, dicunt, adeo est immutabile, ut ne à Deo quidem mutari
queat sicut enim, ut bis duo non sunt quatuor, ne à Deo qui-
dem potest effici, ita ne hoc quidem, ut quod intrinseca
ratione malum est, malum non sit. Verum, quanquam
immutabile sit jus naturæ, contingit tamen nonnun-
quam variatio eorum, quæ juris naturæ sunt, non quod
mu-

mutatio in lege fiat, sed propter adventum circumstantiæ,
quæ extrahit objectum è numero eorum, quæ lex com-
prehendebat: quare fit, ut absque omni mutatione legis
per dictamen rectæ rationis aliquid jure naturæ justum
fit, quod regulariter, non considerata illa circumstantia,
injustum videri possit. *conf. Thomas. 2. 2. qu. 57. art. 5. Domin.*
Soto de J. & J. lib. 1. qu. 5. artic. 5. ut & Molina de J. & J. Tom.
1. tract. 1. disp. 4. Licet igitur jus naturæ privatam vindic-
tam prohibeat, si tamen corpus impetatur vi præsentem
cum periculo vitæ non aliter vitabili, tunc eodem jure,
justa est vindicta: & videtur ipsum jus naturæ excipere
eam, quæ fit defensionis gratia in continenti, adhibito
rationis moderamine, sicut docet *Vasqu. lib. 1. illustr. quæst.*
ca. 1. num. 3. & Valentia loc. sup. cit. Tom. 3. & disp. v. quæst. 8.

§. XXXV.

Alii leges charitatis Christianæ maxime prætendunt,
quia, si invadens in injusto constitutus fervore, occidatur,
odium non habet componendæ animæ suæ seu, ut *sarcinas*
colligat ante quam proficiscatur è vita ut loquitur, *Varro de re*
rustica lib. 1. cap. 1. & sic æterna privatus vita, æterna perit
morte. Exposere igitur charitatem Christianam, ut salu-
tem proximi æternam temporalis nostræ præferamus, ut
supra §. 2. horum sententia fuit adducta. *conf. Thomas 2.*
2. qu. 26. art. 5. & Leonb. Lessius de J. & J. lib. 2. cap. 9. dub. 8.
num. 5. Quia de causa etiam Nicolaus Papa Osvaldo
Chorepiscopo Quadrantino in *c. 6. distinct. 50.* rescripsit,
Clericum se defendendo Paganum occidentem sacerdotali debe-
re carere officio, adeo, ut licet peracta sit pœnitentia, tamen
non possit ad pristinum gradum redire, quia Papa non tribuit

D 3

ipsis

ipfis licentiam, quemlibet hominem quolibet modo occidendi.
Equidem fateor, si quæstio, quid homini naturaliter licet
pro vita, non amplius in thesi seu quoad *ὀυνησιον*;
sed in terminis id est, hic & nunc conscientiæ dijudican-
da secundum circumstantias, quis, quid &c. propona-
tur, nonnunquam judicari posse, hic & nunc corpus non
necessariò esse defendendum, sed licere id saltem vel me-
lius esse, vitam indefensam relinquere, quam alium occi-
dere; sed notandum, quæstionem tunc non esse de prin-
cipiis primis, quæ statim cuius hominum, etiam plebejo
patescere debent; sed esse conclusionem remotiorem ex
principiis demum per ratiocinationem deductam. Cha-
ritatis obligationem quod attinet, ad procurandam æter-
nam proximi salutem, ea non est universalis; sed in casu
extremæ necessitatis demum obtinet, quando nempe
proximus noster indiget auxilio, quod de injusto in vaso-
re dici nequit. Ipse enim cum in necessitate constitutus
non sit, etiam non indiget mea ope, sed ommissa injusta
aggressione, sibi ipsi consulere potest. Et quemadmo-
dum alteri pecuniam qui habet, fame tamen perire ma-
vult, quam ut det alteri pecuniam, indeque panem sibi
emat, non sum obligatus mea ipsi subvenire pecunia,
dum sua culpa perit: ita vicissim non obligor in vaso-
ri suæ saluti satis prospicere valenti. *Quanam, inquit, Domin.*
Soto de 7. & 7. lib. V. qu. i. art. 5. esset justitia in lege, quæ sub-
ditos cogeret, ut vitam, quam mortales tanti aestimant, cu-
juscunque temeritati & audacia dono darent. De mandata
enim unicuique suæ non autem alienæ vitæ cura; illam
igitur si servat, ordinatæ charitatis à seipsa incipientis le-
ges exsequitur. Quid quod adversa sententia majorem
tribuit favorem improbitati, quam pietati; sic enim sem-
per.

per pii homines nefariis latronibus cogentur jugulum
præbere, ne, dum resistunt, isti damnationem æternam
incurrant. conf. *H. Grotius lib. 2. de J. B. & P. lib. 2. cap. 1. §. 8.*
& cap. 3. §. 3. & condemnanda vicissim omnia essent bel-
la defensionis causa publicè suscepta, atque ita, ut loqui-
tur *Ludovicus Molina de J. & J. Tom. 4. disp. 13. num. 2. accre-*
scerent mala, iniquique multiplicarentur in Republ. cum longe
majori detrimento spiritali eorundem iniquorum quam, si in
defensionem justam interfici permitterentur. Conf. Leonb.
Lesius de J. & J. lib. 2. cap. 9. dub. 8.

§. XXXVI.

Sunt denique qui propterea defensionem sui cum in-
ternectione proximi rejiciunt, quia, homicidium ad ser-
vandam vitam esset licitum, etiam alia mala, quæ eun-
dem possunt habere finem, fierent licita, quod tamen im-
pium & falsum, cum non sint facienda mala ut inde eveni-
ant bona. verum enim vero probe hoc loco notandus di-
versus respectus; alter, quem intendit defendens est con-
servatio sui ipsius, alter qui vel contra vel præter ipsius con-
tingit intentionem, exitium vitæ alienæ. Ille sane per se &
natura est licitus atque honestus, quoniam conservatio-
nem sui cuique; & amor longe tenerimus, & ipsa ratio com-
mendat; alter vero vitiosus esse non potest, quia non in-
tenditur, & fit absque proæresi; *Morales enim actus ex*
eo speciem sortiuntur, quod in intentione & pro-
posito agendi consistit, ab eo autem quod acciden-
tarium est, nihil laudis vel vituperii accipiunt.

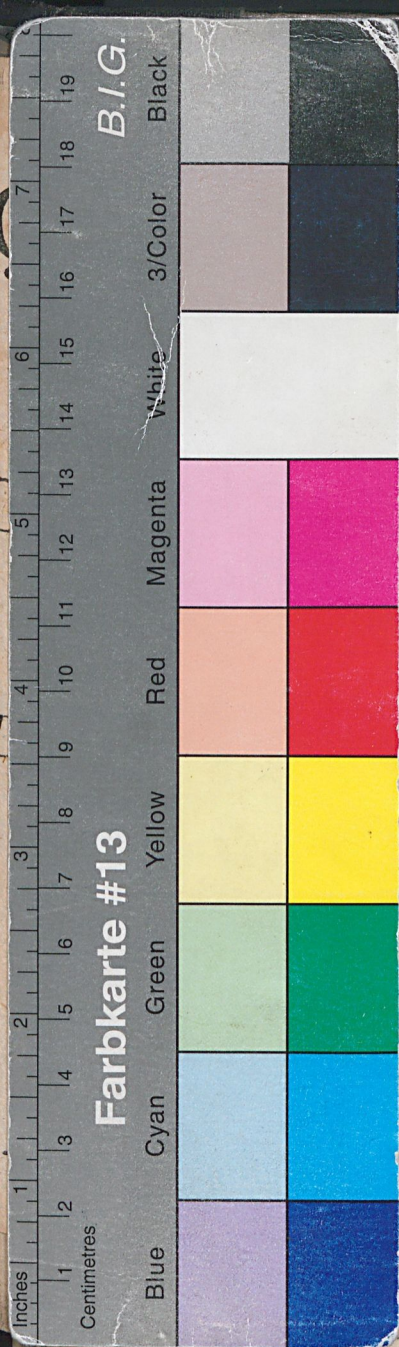
Domin. Soto de J. & J. lib. V.

artic. 18.

X 26159/14

VD07

B.I.G.

Farbkarte #13

Morale 1686 13

mini natu- 16

italiceat,

TORE

no, Nobilissimoq,

FRIDER.

ARDTO,

ilof. Affessore

simo,

re ac Praeceptore

atatem prosequendo,

o disqvirendum.

udit. Major.

OR

JACOBUS

FOHT,

llat,

VI. ad D. 24. Jul.

DELII.

S

L

DFG